

քի տէր մարդու գերազանց հոտառութիւն մ'ունի — և երբ գտած է զայն, ինք փոխանակ անոր զէմ կռուելու, անոր վրայ կը ծծածաղի միայն : Եւ իր ծծածաղին մէջ չենք գտներ ատելութեան կամ անգթութեան այն տխուր ու կարծր արտայայտութիւնք . և ըսածիս շօշափելի ապացոյց մը կրնայ համարուիլ այն հանգամանքը որ Պարոնեան երբէք թշնամիներ չէ ունեցած . այդ ծծածաղը քիչ մ'աւելի խածնող կը դառնայ երբ հեղինակը իւր գիւտին կատարեալ գիտակցութիւնն ունի, և կ'ուզէ ըսածը գիմացնին զգացնել :

Արհամարհանք մ'ունի դիմակներու զէմ, և զայն յաջող կերպով կը յայտնէ իւր Երծաղին քանի մը էջերուն մէջ . մինչդեռ միւրացկանութեան պատճառները զրած միջոցին պարզապէս կ'ամբաստանէ զինք ո՞վ որ կը կարծէ թէ այդ խեղճ անկեալներուն համար և ոչ խանդաղատանք ունեցած ըլլայ ինք . խանդաղատանքն ունեցած է նա, և տեսէք ինչպէս բացատրած է զայն . « Երծաղ, այս մուրացկաններուն վերջը չը պիտի գայ և ես ձառնարացայ անոնց պատմութիւնները լսելէ : Արտասուէրքն բսնք որ անոնց մէյմէկ կտոր բան տայ և ճանբէլ » :

Յետոյ իր Զիջերուն մէջ, մեզ ճանչցուցած է կեանքն ու գործունէութիւնը շատ մը անձնաւորութիւններու որոնք՝ առանց իւր գործին մեր շատերուն համար դեռ խաւարի մէջ պիտի մնային . և եթէ շատ անգամներ ինք այդ մարդկանց տգեղ կողմերը կը ներկայացնէ մեզ, պատճառն այն է որ ինք այդ թերութիւններուն մէջ կը փնտռէ նաեւ բարի կողմերն ալ եւ եթէ կան և երբ զանոնք գտած է, կը շեշտէ և կը լուսաւորէ : Զիջերու մէջ Պօղոս Պօյնուէյրիքեանին նուիրեալ այդ զրուիքը օրինակի համար, մեծարանքի էջ մ'է առաքինութեան նուիրուած . ինչպէս նաեւ խոր յարգանաց արտայայտութիւն մ'է այն զրուիքը որ Պօղոս Պէյ Պալեանին կենսագրութիւնն ու գործերը կը պարունակէ :

Պարոնեան զիտող մ'եղած է, և ուր որ բաւական էր արտաքին զիտողութիւնը պարզ, անոր թողած գործը կարեւորութիւն մ'ունի — եթէ ոչ իր արուեստագիտական արժա-

նիքին համար — գոնէ ցուցնելու համար իր ատենուան ճաշակը ու բարբերը : Ու երբ այդ ժամանակները պիտի անցնին, և ազգային տեսարանին վրայէն պիտի անհետանան բոլորովին այն ամէն անձնաւորութիւնները որոնց վրայ ծծածաղած է հեղինակը, երբ իր այդ գործը պիտի զարդի այլ եւս երգիծանք մ'ըլլալէ՝ իւր վկայութիւն պիտի կարենայ ծառայել պատմութեան պակասները լեցնելու համար :

Մ. ՊԱՍՏԵՐՅԱՆ

1900 ֆետր. 6. Բատում :

ԳՐԱԽՕՍԱԿԱՆ ԱԿՆԱՐԿ

Քանասէր. Հանգես ճեպարական, պատմական, լեզուաբանական և քննական. Կ. Յ. Բասմաջեան. Հատոր Ա. Դիրք Դ. Պարիս. 1899 :

Որչափ աւելի երկ մը դժուարաքերան աշխատութեան կարօտ ըլլայ, և հանդերձ այսու՝ երեւան ելլէ ընտիր և լաւ՝ բազում ջանիւք աշխատասիրողին, նոյնչափ ալ անոր յարգն ու վարկն կը բարձրանայ : Ծիչոյ այս պարագայի մէջ ցարգ զանուեցաւ Քանասէր Հանդէս, որոյ անցեալ տարւոյ չորրորդ գիրքը հիմա մեր աչաց առջեւ ունինք, և որ Հրատարակչին անխնջ վաստակոց պտուղն ըլլալով՝ այնչափ աւելի հաճոյազոյն է մեզի անոր վրայ ակնարկ մը ձգել համառօտիւ, անոր բովանդակութիւնը պարզելու համար ընթերցասիրաց առջեւ :

Ա. Հնախօսական. — Այս բաժինն առաջին յօդուածն է. Հայկական նորագոյն քննադիր մըն ալ ի Ղզըշ-Ղարս. — Այս բնեղակներն իրեն ընթերցմամբն և մեկնութեամբ գրուած է գրեթէ չորս էջեր. — Սոյն արձանագրութիւնը գտած է օրինակած է Խարբերող ազգային վարժարանին սաներէն Պր. Մարգար Յակոբեան, զկալ Մեծկերտ (= Մազկերտ) ըրած ճամբորդութեան միջոց. — իսկ անոր գտնուած տեղւոյն մա-

սին անդադրական ծանօթութիւններ տուեր է Պր. Յակոբ Միմնեան, նոյն վարժարա- նի ուսուցիչներէն մին: — Բենեռագրաց մաս- նազէտն Բասմաջեան, կը դնէ անոր թարգ- մանութիւնն ալ, և վրան խորհրդածելով՝ զայն թերի և պակաս կը գտնէ մի քանի փոքրիկ մասերու մէջ: Եւ ի վերջոյ կը ծա- նուցանէ՝ թէ « Գիտութեան համար կարեւորն այս արձանագրութեան մէջ այն կէտն է (նախ) որ առաջին անգամն ըլլալով կը ծանօթա- նանք Թիֆլիսեան անուան », որ « բոլորմ կար- ղուած է Մենուշէն Ղզըլ-ղայլի մատրան կամ թէ տաճարին »: Երկրորդ, արձանա- գրութիւնն մէկ ու կէս մետր երկայն քարի մը վրայ գծուած՝ քարձրաքանդակ է. և ընդ- հանուր բենեռաձեւ արձանապրութեանց մէջ երկրորդն է այսպէս գրուած:

Երկրորդ յօդուածն է. Նշմարք հնոքեանց Հայոց—ճորի և Ոստանի մէջ, Գ. Լ. Թիւլան ստորագրութեամբ: 293—303 էջերու մէջ մանրամասն նկարագրուած են զանազան գիւղեր, ուր կը յիշուին եւս զանազան ար- ձանագիրք և աւանդութիւնք:

Երրորդն է Պր. Ոպպերտի ռառաւնասի- րոտքիւնը Թենդոց գրքին ժամանակագրո- քեան վրայ (շարունակ. և վերջ), — թարգ. Ասողիկ: — Յօդուածն կը խօսի Եփրատաց- ւոց և Քաղզկացւոց շրջաններուն վրայ: Հե- րոդոտոսի վկայութիւնը և փնտիկեան բնուած շրջաններն ալ կը յիշատակէ: Ապա կ'անցնի նահապետաց տարբերի վերաբերեալ ծանո- թութեանց ամբողջութեանը, կը դնէ ցանկ մը այս կէտին համար և կը յօրինէ ժամա- նակագրութիւնը: Եղբայկացոյթեամբ մը կը կնքէ յօդուածը:

Չորրորդն է. Հայկական յիշատակարանք Հոյնադաշտմ. Բ. Բասմաջեան ստորագրե- լով այս հնութիւնները՝ շնորհակալութեամբ կը ծանուցանէ՝ թէ Պր. Ս. Կորազ հաճեր է նուիրել այդ վեպին հանդիմանք կողապարսներն և արձանագրութեանց պատճենները Բանա- սիւրի խմբագրութեան: Հնութիւնքս են. « Երեք հատ արծաթեայ մեղալիներ և հատ մը խոշոր կնիք », որք կը գտնուին Լա Հէյի Հնութեանց Թանգարանին մէջ. — իսկ միւս հնութիւնք կը գտնուին յԱմսթերտամ, և են. Հայոց եկե-

ղեցի մը, այժմ՝ երկսեռ վարժարանի վերա- ծուած. — և պատկերազարդ մեծ ճաշոց մը, տպագրեալ ի Վենետիկ 1686ին. և հիմա կայ նոյն քաղրին Համալսարանին Մատե- նադարանին մէջ:

Հինգերորդն է՝ համակ մը Վ. Փափագեանի առ Բանասէրն, Բոչա գիտնականներու մա- սին, յորում նա կը անդէ թէ եղած են և կան գիտնական հայ բոլաներ, որոց ոմանց ա- նունը կը լռէ, վասն զի իրենք չեն ուզեր:

Բ. Լեզոնաքանական. — Այս բաժինն մէջ, որ գրեթէ ամբողջն գաղղիերէն լեզուով է (320—325), նախ գրուած է Une question մակագրով խնդիր մը Հրամայականի շեշտին վրայ, A. Meilletի կողմանէ, որուն պիտի պատասխանեն անշուշտ քերականք:

Երկրորդն է, Note sur l'accent secon- daire en arménien. ստորագրութիւնն է, Robert Gauthiot. — Մոյն յօդուածագիրն ունի վերնոյն յաջորդ Note մ'ալ, յորում խմոր հայերէն բառին ծագման վրայ կը խօսի. — R. Gauthiot այս կրկին յօ- դուածներէն ետքը՝ Բանասիրի խմբ. և գաղ-ղիացի հայերէնագէտ յօդուածագրիս կեն- սագրութիւնը կը դնէ համառօտիւ:

Գ. Մատենագրական. — Հարցափորձ Պրոֆ. Կարիէրի նոր գրաւածքին* վրայ — Սուք. Վ. Պարոնեանի շարայարելի միակ յօդուածն է այս մասին մէջ. — Eggerի վկայութեամբ մը կը սկսի Մեծ. Յօդուածա- գիրն իւր այս կարեւոր միանգամայն լուրջ ուսումնասիրութիւնը. — Թուի թէ արդի քննա- դատից մեծ մասին քննական քաշըշած գրու- թեանց վրայ, որք շառաշ հանեցին և ոչ աւելի ինչ, արձանագրելու է սոյն վկայու- թիւնը. այսինքն, « Խնդիր մ'ուղեւորի ի յա- ռաջագունէ որոշել, կրնայ քանի մը հան- ծարեղ հայեցուածքներ ծնանիլ, բայց յա- ճախ եւս ինքնակամ և վարկապարզի գրու- թիւններ »:

* Les huit Sanctuaires de l'Arménie payenne, d'après Agathange et Moïse de Khoren, Etude Critique. Երզն. Է Հանդ. Ամս. 1889. Նայեմ. և Դեկտ.:

Յ. Սուք. Վ. Պարոնեան կը պատմէ նախ փոքրիկ դէպք մը, յորում երեք տարի առաջ Պր. Կարիէրի Հետ խորենեան խնդրոյն վրայ խօսակցեալ է, և Հարցուցեր է Հայազէտ զաղդիւսեցոյն. « Ի՞նչպէս կարելի է որ Ը դարու Հայ պատմագիր մը յունասեր, և Հայրենասեր և բոտ առթին կծող պարսկականաց, բնաւ նշմարանք անգամ Հերեցընէր ոչ Սասանեան պետութեան անկմանը, և ոչ Արաբական տիրապետութեան, որոց նուազ չէր ազդեցութիւնը ազգային կեանքին և զգացմանց վրայ » — Կարիէր պատասխանեալ է. « Կը բնեմ ուրեմն, և կը Հանեմ զայն ի լոյս »։ Եւ երեք տարի ետքը վերոյիշեալ գիրքը հրատարակեց, Սակայն այս գրոց, որուն վրայ է բոլոր յօդուածն, մեր գասուիլը ըմբռնելու համար՝ կը գնենք հոս նոյն Մեծ. Յօդուածագրին խօսքերը։

« Խորենեան խնդիրը ըստ աննպատակ կողման խորհելով՝ երկու կարեւոր վարկածից վրայ կը դառնայ, մին՝ թէ Մ. Խորենացի անուանեալն՝ մատենագիր ունէ և կեղծ՝ Ը դարու մէջ ապրող. և միւսն՝ թէ իւր անուամբ ծանուցեալ մատենան պատմութեան, մտաշածին առապելաց հիւստածք մի է, ի ստույթեամբք և տղիտութեամբք, և թափուր առին հեղինակութիւնէ, վերջինս բնական հետեւանք է նախորդին՝ նոյն իսկ այնու, որ պատմագիրն իւր անձին կենաց վրայ իսկ ստեղծելով անտարակուսելի կ'ընէ որ իւր միւս պատմութիւնքն եւս ստույթեանց շարք ըլլալու է։ Այս երկու վարդապետութեանց համեմատ կը բաժնոյն նաեւ Պր. Կարիէրի գրութիւնը, — ինչպէս նաեւ իւր համախոհիցն »։ — Վերոյիշեալ տետրին ալ Պր. Կարիէրի վերը յիշուած կարծեաց երկրորդը կը պաշտպանէ այսինքն « Խորենացեաց մատենէն մի երկու էջեր եւս պատահել, իբր ստայոյք և մտացածին առասպելաց հիւստած »։

Մեծ. վարդապետն շարունակելով խօսքը, Կարիէրի գրոց Հիմը կ'ուզէ նախ խախտել ռեզիւով. « Պր. Կարիէր առանց անաշխի խընդիրը լաւ մը հաստատելու, և առանց անոր զէմ առարկութիւնները լուծելու, որոց մին էր մեր այդ վերոյիշեալ առարկութիւնն, գիւր

ծամբն կը շարունակէ՝ նախալճեալ գաղափարէ մը մեկնելով, իբր անտարակուսելի և անդարձ խնդիր, թէ Խորենացի Ը դարու խաբեայ մատենագիր մի է, թէ և զայս կարեւոր կէտն, երեւի մասնաւոր նախաւորութեամբ մը լուծ է այս անգամ ի բերան առնուլ նաեւ ուր անհրաժեշտ հարկն էր »։ — Ապա կը յիշէ անոր ինքնակամ ենթադրութիւնները, յաճախ տարտամ և մաշվ կարծիքը, և « ուր յայտնի խութք և մացառք հանդիպին՝ քաջալանջ ուսումնէ, մինչեւ անհրիւղ կէտն հակասութեանց », և « եթէ ի սկզբան իւր ճառին ինչ ինչ ապացոյցք տեսնուին, տեւեղելովք են »։

Դ'անոնի ապա Մեծ. Յօդուածագիրն մասնաւորապէս հաշիւ տալու՝ այդ տետրին իրեն վրայ բրած այսպիսի տպաւորութեանց, որպէս զի յօդս խօսած կամ գրած չըլլայ։ Արդ յետ յիշելու Կարիէրի այս նոր գրութեան նիւթը և դիտումը, զոր ինքն իսկ զաղդիւսի Հայագէտն կը պարզէ իւր յառաջաբանին վերջը, իրարու Հետ կը համեմատէ այս կէտին մէջ զՊրօֆ. Գիլցեր և զՊր. Կարիէր։ — Յետոյ տետրիս « քննալատական » կոչելի մասը կը համառուէ (էջ 334). և մասնաւոր կ'ընէ Հայագիրն սխալները՝ ուր որ Ազաթանգեղեայ և Խորենացեայ մէջ նմանութիւններ գտած կը համարի, և արդի շատ քննադատից խճրած քննութեանց յարմար ծանօթութիւն մ'ալ կը յաւելու. « Սովոր է Պր. Կարիէր խորհրդաւոր խօսքերով իւր լսողաց մտաց մէջ կասկածներ յարուցանել խորենացեայ վրայ ».... (օրինակ իմէ, կ'ընէ Կարիէր) (ՀԱ. 358 ա) « Այլուստ գիտենք թէ ինչ բան է Մ. Խորենացեայ մատենին այս մասին տարորոշութիւն (?) թերութիւնն ուր պիտի պատահէր Հայապատանի գարձն ի քրիստոնէութիւն » — Կարիէրի այս կամաւոր մեծ իմաստին վրայ կը գրէ այսպէս Մեծ. Յօդուածագիրն. « Հասու չեղանք մենք այս խօսքն այլ ինչ իմանալ, բայց զի Կարիէր բնաւ ուսումնասիրած չէ բնաւ աթաճեղոյն զՄ. Խորենացեայ ոչ գմատենիկն, և ոչ գանձն »։

Յետոյ կը խորհրդածէ Բարդաճանայ « Մեծ. հնական պատմութեանց » մատենին վրայ, որ Խորենացեայ աղբիւրներէն մին էր, և կը

Հերքէ Կարիէրի ինքնակամ՝ բրած սրբապրու-
թիւնը որով Խորենացւոյ բնագրին պաշտաւ-
մանց բառը փոխեր է ի պատմութեանց. և
այս փոփոխութեան անտեղութիւնը երեք
փաստերով կ'ապացուցանէ (էջ 333) : —
Դարձեալ, մէջ կը բերէ « ի գիւղն Երեղայ »,
« յԵրեղն աւանին » խոյրերը, և կը ցոյցնէ
որ Կարիէր Հոս եւս սխալած է :

Սուք. Վ. Պարոնեան յետ մանրամասն
խօսելու Կարիէրի գտած մի քանի անտիգի
նմանութեանց ի մէջ Ազաթանգեղեայ և Խո-
րենացւոյ, կ'անցնի Խորենացւոյ և Փար-
պեցւոյ նմանութեանց, և կը գրէ. « Այս
կարծեցեալ մտերուութեանց կարգը դասելու
եմք նաեւ զայն՝ զոր Պր. Կարիէր ի մէջ
կը բերէ . . . իբր թէ Խորենացւոյ բնածը.
զՀերակղեայ զառնապատկերն « կանգնեցին
յիւրեանց սեփական գիւղն յԱշտիշատ » (Բ.
ԺԲ), Հետեւողութիւն (իմա՝ գողութիւն) եւ
զած ըլլայ. — երեւակայեցէք ում, — Փար-
պեցւոյն (!). — զի սա կամանման մօտ բառե-
րով կը պատմէ եղբւր Ս. Սահակայ Պարթեւի
թաղումը . . . » :

Մեծ. Թողուածագիրն այսչափ կը խօսի
Կարիէրի ի Նմանութեանց փաստերուն վրայ,
և կ'անցնի յԱնմանութեանց փաստերուն, և
կը յիշէ նաեւ Բարշաւմեան դէքը, զոր Ազա-
թանգեղոս « Սպիտակափառ » մակերաւ լոկ կը
ներկայացընէ, իսկ Խորենացի կ'ընկայնէ
զայն « ի փղոսկրէ և ի բիրեղէ կազմեալ
էր արծաթով » (Բ. ԺԲ) : Չայս յիշելն ետքը
կը մեկնէ Հոմա կերպով այս կարծեցեալ
անմանութիւնը, և կ'անցնի միւս անմա-
նութեանց՝ զորս յառաջ կը բերէ Կարիէր
Խորենացւոյ Վահուհեաց վրայ պատմած-
ներէն : Եւ ցոյցընելով որ Կարիէր կը ստի-
պուի խոստովանելու թէ Խորենացին ունէր
« ուրիշ աղբիւր մը եւս Ազաթանգեղոսէն ի
զատ » — կը կնքէ այս ընտիր յօդուածը Հե-
տեւեալ կերպով.

« Պր. Կարիէր . . . իւր վտանգաւն իսկ,
մինչեւ նաեւ հափառական երեւնալու, տոբթ
և պատճառ կու տայ մեզ և (իրեն) որ աւելի
խնամօք քննեմք և ուսումնասիրեմք մեր ազ-
գային Հին պատմութիւնը և անոր որչ մա-
սերը . . . » : — Երանի՜ թէ այս և այսպիսի

յօդուածք լոնցընէին շատ մը անիմաստ շա-
ռաշնորը, որովք՝ նոյն իսկ Աստուածաշունչը
կամաց կամոց պիտի յանդգնին այդ սուտ
քննադատք՝ անհարազատ Համարիլ :

Դ. Գրոնիկոն. — Ս. Վ. Պ. կը ծանու-
ցանէ Համառօտիւ՝ « որ երրորդ ընտիր և
կատարեալ օրինակ մը եւս (Մնացորդաց
զրոց) կը գտնուի ի Լոնդոն Լամբեթեան գրա-
տան Աստուածաշնչի գրչագրին մէջ, թիւ
1209, զոր անձամբ տեսեր է 1876 թն. բո-
լորգի թղթեայ բամբակ գրչագիր մի է, (ինչ-
պէս իրեն երեւցեր է) ԺԳ դարու, և Ս. Գրոց
միայն Հին կտակարանը կը բովանդակէ » : —
Ուրախալի լուր մ'է այդ Աստուածաշնչի Հա-
մեմատական ուսման պարապողաց Համար :

Ե. Մատենախօսական. — Կ. Յ. Բ. այս
բաժնին մէջ մի քանի գրոց վրայ խորհրդա-
ծութիւններ կ'ընէ, և զանոնք կը գնահատէ,
որոց մէջ են. Հ. Ս. Էփրիկեան, պատկե-
րագարդ Բնաշխարհիկ քառարան : Պրակ Ա.
— Հ. Սիմոն Երեմեան, պատկերագարդ
Բազմակց գործնական գիտութեանց : — Ազ-
գագրական հանդէս պատկերազարդ, Ե գիրք :
— Լուսնայ գրական Հանդէս, գիրք Ա. —
Գարեգ. Վ. Յովսէփեան, Միսիթաթ Սաս-
նեցի : — Ի ծանօթութեան կը յայտարա-
րէ՝ թէ ծանր Հիւանդութեան պատճառաւ
անկարող եղիր է շարունակել այս բաժինը,
անոր Համար շատ մը առ խմբագրութիւնն
ուղղուած գրոց անունները միայն գրեր է :

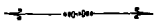
Զ. Քննական. — ա. Մովսիսի Խորե-
նացոյ պատմութեան Հայոց ուղղագրեալ և
ծանօրաբանեալ. Ս. Վ. Պարոնեան. — Այս
գեղեցիկ ուսումնասիրութիւնն անուշտ օգ-
տակար և կարեւոր պիտի ըլլայ ապագայ
ճշգրտոյն տպագրութեան նոյն գրոց :

բ. Սեպանէս արձանագրութիւնք Վեանայ.
մեկնութիւն և քաղաքագրութիւն ի ձեռն Ա.
Հ. Սէյսի. — Թրքմէ. Յ. Յ. Զէլալի. — Այս
յօդուածին Համար կը գրէ Խմբ. Բանասիրին,
որ « գործը քիչ մը Հինցած է, բայց ինչ ինչ
փոփոխութիւններով կրնանք օգտակարապէս
գործածել զայն : Այս փոփոխութիւնները պիտի
ներկայացընենք մենք ամէն անգամ որ ա-
ռիթը ներկայանայ մեզ խօսելու Հայկական
բնեւագիր արձանագրութեանց վրայ », որով

աւելի կարեւորութիւն կ'առնու այս յօդուածն
այ :

Այս է բովանդակութիւն Քանաւսէր Հանդիսին Դ գրոց, որուն անխոնջ խմբագիրն ու աշխատակիցը իրենց ծանրակշիւ և աշխատակից յօդուածոց մէջ կ'արտաբայուին իրենց ուսումնական ոգւոյն գործութիւնը։ Մենք եւս որոշեալութեամբ կ'ը տարբերե՞ր որ մերի կ'աւելանան նոյն իսկ նիւթապէս նպաստող լուրջ լեթերի մշտատես զոյգութեան, որոց թուոյն աճելն ու բազմաճախ աճուլոյտ Յ. Խմբագրին գործութիւնը պիտի առաւելու և աճեցնու, և պիտի լեթերեցնէ գործոյն անհնարին ծանրութիւնը։

4. U. UUR.

S U. E. T.

ԱՍՏՈՒԱԾԱՅԻՆ ԿԱՏԱԿԵՐԳՈՒԹԻՒՆ

ՏԱՍՆԷՐՈՐԴ ԵՐԳ

ՎԵՑԵՐՈՐԴ ԳԱՐՈՒՆԱԿ. ՀԵՐԵՏԻԿԱՍՔ

ՖԱՐԻՆԱԴԱՆ ՈՒՊԵՐԴԵԱՆ, ԳԱԻԱԼԳԱՆԴԷ

ԳՆԻԱԼԳԱՆԴԻ. ԵՒ ՓՐԵԴԵՐԻԿՈՍ Բ. ԿԱՅՍՐ

ՏԱՆՋԱՆՔՆԵՐՈՒՆ՝ ու քաղաքին պարբերապես
ՄԵՂԷՆ յառաջ կ'երթայ արդ նեղ մի անցքով
իմ վարժապետս, և ես այ իր ետեւէն :

1. Տես Երդ Թ. Ժան. 30:
2. Բառ առ բառ. ո՛վ վեհ առաքինոնքիւն,
գորնոնքիւն. o virtù somma.

3. 2-րդ մասը երոստաշմի, ուր ըստ սուրբ Գրոց՝ վերջին դատաստանը պիտի ըլլայ. հմմտ. Յովն Գ. 2-12:

4. Իմաստասեր պթենացի, որ կ'ուսուցաներ
թէ մահուամբ կը կորուսի ամբողջ մարդը
հոգի և մարմին, Հասարակաց կարծեաց հա-
կառուկ:

5. Ֆարինադան տեղնեյու, Հմմտ. Դժ. 2. 79:

6. Այլ թէ մասածուներն քեզմէ ծածկելու, այլ շատխօսութեամբ զքեզ չձանձրացնելու համար. և առաջին անգամը չէ որ զիս առ այն (քիչ խօսելու) իւր յորդորես. հմտ. ԴԺ. Գ. 51. 76, Թ. 87:

7. $\Phi_1 = p \ln u + \ln p$

« Ո՛վ վեհ հանճար², սկըսայ, որ ինձ շրջել տաս՝
Ուզածիդ պէս՝ պարունակներն ամպարիչտ,
Խօսէ՛ ինծի ու փափաքներս գոհացուր։

Շիրիշներուն մէջ պառկողները արդեօք
կարեւի՞ է տեսնել: Որդէն վերցուած են

Կափարիչներն ու պահպանակ ալ չըլայ» ։
Եւ նա ինծի . « Անոնք բոլոր 'տի գոցուին
Յովսափաթու ձորէն՝ երբոր հոս դառնան
Մարմիններով՝ գոր վերը հոն թողուցին ։

Այս կողմն ունին գերեզմանները իրենց
Եպիկուրի⁴ Հետ բոլոր իր հետևողք,
Որոնք Հոգին կր մեռյալների մարմնոյն հետ:

Սակայն ինձի ըրած հարցմանը՝ մասին
Հոս ներսը քիչ ատենէն գոչ պիտ' ըլլաս,
Եւ ինձ լըռած իղձը՝ ալ պիտի կատարուի » :

Եւ ես. « Բարի առաջնորդ սիրալուս եթէ
Քեզ չեմ բանար, քիչ խօսելու համար է՞»,
Եւ զիս՝ ոչ լոկ հիմակ՝ առ այն զըրդեցիր » :

«Տոսկանդ, որ ողջ քաղաքին մէջէն կորակի՝
կ'անցնիս կ'երթաս խօսելով այդպէս՝ Համեստ,
Բարեհաճէ այս տեղը կանգ առնելու :

Յայտնի կերպով կը ցուցնեն քու խոսքերդ
Որ դուն ծնած ես այն հայրենեաց՝ մէջ ազնիւ՝
Որուն գուցէ չառ վնասաբեր՝ եղայ ես » :

Դամբանենբերէն մէկէն այս ձայնը ելաւ
Յանկարծակի: Ուրուն համար վախճալով
Քիչ մ' աւելի առաջնորդիս մօտեցայ:

Եւ ան ըսաւ ինծի . « Դարձիր, ի՞նչ կ'ընես ,
Փարինադան՝ տե՛ս Հոն՝ որ ոտք է ելեր .
Մէջէն յեր զինքն ամբողջովին տի տեսնես » :

Աղբերս արդէն յաւեր էի անոր վրայ,
Եւ նա կուրծքով ու ճակատով կը արնկուէր,
Կարծես դժոխքին դէմ քամահանք մ' ունէր